

Nro. 39.

**A' FELS. CSASZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indult Bétsből Péntéken Május 14-dik napján 1813-dik
esztendőben.

Austriai Birodalom.

Béts. Maj. 11. — A' Tsászárné ÖF. méltóztatott *Mesko* és *Schneller* Generálmajor Hazafiat, Feldmarsalhelytartóságra felemelni.

Frantzia Birodalom.

A' Tsászárné ÖF. Előülése miatt Ministeri tanács tartatott Sz. Cloudban Apr. 28-adikán.

— Egy tsászári Végzés, Apr. 8-adikáról, rangot és helyet enged az Országmarsaloknak, és a' korona Nagytisztjeinek a' Statustanátsban, mikor azok parantsolatra a' Tsászárt kísérik oda. A' tárgyszakaszok' (sectiones) Előülői után lesz a' helyek; az ítélentételekben részeseülnek, és vélekedéseiket, valamint a' Statustanáts' Tagjai, előadják.

— Metz mellett, *Mars-la-touron* menvén által *Napoleon* Tsászár Apr. 16-odikán egy szerentetlen familiának, melynek a' Házgazdáját egy podgyászos szekér az előtt harmadnappal széjjel nyomta, utánna való nap' pedig a' házát a' menkő megrontotta, ennek megigazgatására 600 livrát adott.

— Ama híres frantzia Képzelmész (poëta) *Delille*, a' nemzeti Szerzet' (national institut) második rendinek a' tagja, a' frantzia Kollegyi-omnak tsászári Professora, meghólt Maj. 1-56 napján, a' mint a' Monitőr mondja.

— A' hadra igyelő Minister a' Tsászár' parantsolattjára azt rendelte, hogy vagy önkéntáló módon, vagy kívánság szerént, mesterembereket kell szedni a' hadsereg' sütökementzéihez, ütközetbeli dolgaihoz, takarmányhoz, ispotályokhoz, felruházásra és szekerekhez. Az ilyen emberekből, például, 101 esett *Meurthe* Megyére.

A' *Journal de l' Empire* ezt írja *Alcarazen*-ből, *Valadolid'* Tartományából, April. 10. — Egynehány nap alatt 3 vagy 4 felzúdult csoport (insurgentenband) lett semmivé. Dél-tájéki Spanyolországból igen kellemetesek a' hírek; az ánglushoz szítókat elnyomták, a' felzúdultak összezavarodtak; és mindenből a' látszikki, hogy a' Jófes Király' dolgai ebben az esztendőben jobbra fordulnak, mint a' múltban voltak.

Neapolyország.

Egy királyi végzés szerént 10,000 Felístak bízattak az Igazgatomány' akarattjára; kik közül 6000 a' mozgó Hadsereghez, 4000 pedig a'

sugorgatotthoz kaptasoltatik. A' fő város' bátorságára Martz. 18-adikán kirendelt őrizet, már Martz. 25-ödikén talpon állott.

A' Hartzmezőről.

Az utolsó Újjságlevelünkben (552-dik lap) említett katonadolgokról háromféle hivatalos tudósítás hirdetteteteki, a' háborgó három nevezetesebb Hatalmasságok' részéről; melyeket minden környülállásival együtt, a' mi leveleinkben előadni azért nem lehet, mivel' több fontos történetek is fordúlván elő, sok kinn maradna, melly a' Históriákban nagy tökéletlenséget szűlné. Azoknak velős értelmeit, megjegyzésre méltó környülállásaival együtt hiba nélkül adjuk elő.

A' Frantzia Tsászári Főtanyán, *Pegauban*, Máj. 4. — Majus' 1-ső napján elindult a' frantzia, tsaknem tsupa gyalogságból álló előrálló *Weissenfelsből Lützenre*. Jöllehet síkon esett a' dolog; elvette az ellenségnek minden fekvését, melylyeket az, nagy számu ágyúval és 15,000 lovas-sággal óltalmazott. A' harmadik ágyúlövet megölte az *Istriai Hertzeget (Bessieres Marsalt)*. — Máj. 2-odikán megtámadta az ellenség, mely *Zwenkau* és *Pegau* felől jött az alatt, míg *Lauriston Gen. Lipsiába* bényomúlt és ott megmaradt, a' *Moskwoi Printz, (Ney Marsal)*, és a' *Ragusai Hertzeg' Tagjait*, délutánni 2 órakor *Kaja'* falujánál, tüzessen. *Napoleón Tsászár* oda ment; 5 órakor meg vólt az ütközet nyerve, és a' Muszkák, Burkusok minden felől a' vissza vonuláshoz fogtak; ámbár nekik a' nagy számu Lovasság egy tágas és kietlen síkon előmenetelt mutatott.

Minden tag, a' mely a' hadakozásba keveredett, kitétt magáért. A' fiatal csoportok nem akartak alábbvalók lenni az öreg seregnél: az ellenség' Lovassága csak egyszer sem mozdíthatta őket ki a' helyekből. Az ellenség' vesztesége rémítő, mert az egész sereg' vastaga, a' számos frantzia ágyú' szakadatlan tüze között vonúlt vissza. — A' Sándor Császár és a' Burkus Király az ő egész erejeknek a' homlokán voltak. A' Burkus őrszet (gárda) elseprtetetti. A' Frantziák' részéről 2 vagy 3 Ge. esett sebbe.

Maj 3-án általment a' Frantzia Hadsereg az *Histeren* (folyóvíz). Napoleon Császár *Pogau*-ba érkezett délután 2 órakor; Sándor Császár és a' Burk. Király, az ütközet' napján, este 11 órakor oda érkeztek, és más nap' reggeli 4 órakor onnan elmentek. A' *Vlckirály* *Borná*-ban van.

Az ellenség' Hadserege a' legnagyobb zavarban vonúl vissza *Dresda* felé. Ma *Hochlitz*-ban kell a' Főtanyájának lenni. Egy *Mechlenburgi* Printz a' hőltak között vagyon. A' Császár megparantsolta, hogy hőlteteme, melyet a' Burkusok *Pogauban* vesztgeleni hagytak, rangjához illő tisztességgel takoríttasson el. A' falusiak' szavok szerint, a' *Burkus Koronörökös*, és egy *Hessen-Hombourgi* Printz megsebesedett. — A' Burkusok azt mondják — *mindent feltettek a' játékra, 's a' játékot elvesztették.*

A' *Moskowi* Printz megyen *Lipsiába*, a' hol a' *Saale* tájéki Tagot a' magáéba olvasztja.

Napoleon Császár az ütközet alatt azon a' dombon vólt, a' mellyen *Sándor* Császár, a'

Burkus Király, és 7 vagy 8 *Brandenburgi* Printz a' tsata' kezdetén vóltak. 150, 180 ezerig való Muszka és *Burkus* Gyalogság, és 30.000 Lovasság verettegettmeg. A' frantzia verekedő Erőnek tsupán tsak harmada vólt a' tsatában. — A' Muszka Őrizetregementek tsaknem egészen eltöröltettek. A' burkus Őrizet nints már. Ebből a' szép Tagból lehetett látni magános tiszteket, a' kik egyenként jöttek vissza, 's mentek keresztül *Pegaun*. — A' *Blücher*' Tagjának 3 regementje a' tsatában vólt; az ütközet' estvéjén tsak a' díledékjei maradtak annak. — A' keleti *Burkusor-szág*' első regementjének *Gránátíros* Tsapatja kétszer vettemeg *Goja*' faluját; a' harmadik megtámadáskor egészen széjjelszóratott.

Jól meg kell jegyezni, hogy az ütközet' napján, a' frantzia Lovasságnak tsak egynehány Svadronja ment a' tsatába. — *Napoleon* Tsászár maga vezetett mindent. — Minden pillantásban várják az utóbbi környülállásos tudósításokat ezen fontos dologról.

— A' *Burkus*' részéről e' következő adattoki hivatalosan ezen dolog felől: — Eleve tett tudósítás a' Maj. 2-dikán esett *Grosz-Görscheni* ütközetről.

Apr. 30-adikán az a' tudósítás érkezett a' *Wittgenstein* Gen. Főtanyájára, hogy a' *Ney* Marsal' Hadseregének nagyobb része, az *Olasz* Hadseregnek egy része, és a' frantzia Őrizet a' *Naumburgi* környéken által ment. Egyszersmind azt beszélték, hogy *Napoleon* Tsászár megérkezett a' Hadseregéhez. Vették észre, hogy a' Vicekirály jobbra húzódott. Tehát nyilvánosságos vólt,

hogy az ellenség igyekezett minden erejét össze-
 tsumózni, és a' szándéka kitettzöképpen oda tze-
 lozott, hogy egy főütközetet tegyen. — E' szerint
Sándor Tsászár és a' *Burkus* Király Öfgek, a'
 magok' Hadseregeihez mentek, hogy a' magok'
 személyes jelenlétekkel a' tsoportok' bátorságát
 a' verekedésben élésszék. A' *Winzingerode* Gen.
 Tagja kiindúlt *Lipsiából* a' *Weiszentelsi* ország-
 úton, hogy az ellenség' erejét megszaguldolja
 (recognoscálja), és ez, bizonyossá tette a' vet
 tudósítást, hogy az ellenség szembetűnő szám-
 mal van ott. Erre Maj. 1-ső napján elkezdődött
 egy igen mérges tsata az említett Taggal, mely
 által meggyőztünk arról, hogy az ellenség fő
 ereje *Weiszenfels'* és *Lützen'* környékén áll. A'
 Vice Király' állását *Lipsia* és *Hála* között hittük
 lenni: és így, az ellenségnek az ütközet fe'ől
 való elmerajzolattja (plánuma) nyilvánvaló volt.
 — *Wittgenstein* Gen. meghatározta, hogy az el-
 lenségnek eleit vegye, és azt a' maga' rendelé-
 seiben egy vakmerő megtámadással megzavarja,
 hogy a' támadólagitótól (offensivatól) elvonja.
 Itt nekünk főképpen azt kellett tárgyazni, hogy
 az erejének mindjárt azon részére tsapjunk, a'
 mellyet az legjobb tsoportjainak tart, hogy egy
 ilyen tsapás után, a' mi könnyű Tagjainknak,
 mellyeknek mostanában az ellenség a' nyakokra
 szaporodott (überlegen geworden), tágabb tér-
 helyet adhassunk. És így, ha lehet, mindjárt
 a' háta' megett álló tsoportjait kell megtámadni
 az ellenségnek. — Maj. 1 és 2 napja között va-
 ló éjjel tehát felkerekedett a' Főhadsereg két osz-
 lopban. *Röthaból* és *Bornaból*, és előrenyomált az

Elster (víz) szorulatjáig *Pegau*' környékén. *Winzingerode* Gen. parantsolatot kapott, hogy ezt a' mozdulást az által lárvázná, hogy a' Lovaslest (cavallerie - post) helyén hagyván, vegye magát *Zwenkau*n keresztül a' Főhadsereghez. — Pitymallatkor (hajnalhasadáskor) általszállingódzott minden az *Elster*' szorulatiján (defilee) *Pegaunál*, és tsatarendbe állott az *Elster*' bal partján, jobb szárnyával *Werbennél*, a' ballal *Grunanál*. Egy száguldozás (recognoscirung) által megtudtuk hogy az ellenség' főereje már *Weiszenfelsen* kívül, *Grosz-Görschenben*, *Klein-Görschenben*, *Rathnon*, *Stársiedelben* és *Lützenben* van. Az ellenség nem merte a' mi mozdulásainkat háborgatni, nem mert a' síkra jönni. Déli 12 órakor parantsolatot kap *Blücher* Gen., mint a' Hadseregnek első összetsapatja, hogy a' muszka ágyúseregnek egy része' segedelmével az ellenséget támadjameg. A' megtámadás esett *Grosz-Görschenre*. Az ellenség nyakasan oltalmazta azt. Rohanással vettük meg. *York* Gen. a' falu' jobb oldalánál ment fel. Az egész Hadsereg jobb kézre fordult, 's azonnal elterjedt a' *Blücher*' egész lineáján a' verekedés. Felfedezett itt az ellenség egy nagy számú ágyúsereget, kivált' a' nehéz tsövösök között, és az apró fegyvertűz a' falukban nagy elevenséggel folyt egynéhány óráig. Ebben a' gyilkos dulakodásban hasonlíthatatlan vitézséggel, rohanó kézzel vettük *Klein-Görschent* és *Rahnót*, valamiat elébb *Grosz-Görschent*, és egynéhány óráig kézen tartottuk. Egyszer jönn az ellenség egy béható erővel, megkerítette és elvette azokat a' falukat

rész szerént ismét, de nem mehelett reá, hogy a' megújított megtámadásban ott megmaradhas-
son. A' burkus őrizetek előnyomúltak segedelemre,
és most, egy másfél órai legnyakasabb ellent-
állás után ismét elvettük az említett falukat az
ellenségtől és megtartottuk azt. Ez alatt dolgo-
zott a' hadsereg' két szárnya is, és a' *Berg* Gen.
muzsika csoportja: 100 lépésre állottunk az el-
lenséggel szemben, 's egy a' legvéresebb ütköze-
tek között az egész hadseregen elerjedett.

A' mi sugorgatottainkat közelebb vettük a'
tsatához, hogy kéznél legyenek, ha reájok szo-
rúlnánk, 's így folyt az ütközet esteli 7 óráig.
Ekkor előáll az ellenség egy új Hadsereggel a'
mi jobb szárnyunknál a' két *Görschen* előtt,
úgy gondolljuk a' Vicekirály' hadseregével, vi-
dámon megtámad a' maga részéről, és szándé-
kóztott a' mi szerentsénket még egyszer kitsikar-
ni a' kezünkből. Most már a' muzsika sugorga-
tott' egy részének a' Gyalogsága is tűzbe vite-
tett, a' vidámon megtámadott *York*' Tagja se-
gedelmére, és a' legveszettebb hadakozás, mely-
lyet a' muzsika ágyúsereg ettől fogva, a' *York*'
Blücher' és *Winzingerode*' Tagjai pedig egész nap
kiállottak, tartott itt is esthajnalig. A' köllőkö-
zepet is, és a' falukat megtámadta még egyszer
az ellenség keményen, de nem mozdáltunkki
a' helyünkből. Ezen állapotban szakasztotta
végét az ütközetnek az éjj. Úgy vólt a' szán-
dék hogy az ellenséget még más nap' reggel is
megtámadjuk: de ez, azon idő alatt elvette *Lip-
sát*; melly minket arra kényszerített, hogy az
ellenség ellen ürögforogjunk (manővriren). Ké-

sőbbben meghallottuk hogy az ellenség az ütközet miatt, Lipsiát odahagyta; éppen az által vesztette Hálátis el, körülbelől (mintegy) 15,000 emberét belévesztette, sok ágyút letaroltuk (demonter), egy rakás puszkaporszekerét felrepítettünk; a' mi könnyű tsoportjaink ismét szabadon tehetnek nekik kárt, 's a' nyert szerentsét tovább szaporíthatják. És így a' Hartzmező kézből van, a' győzedelem a' miénk, a' feltett tárgyat elértük. 50,000 a' leg jobb tsoportaink között nem volt a' verekezésben. Mi a' mi részünkről egy ágyút sem vesztettünk, 's kitanulta az ellenség, micsoda ellentállást és bátorságot nem szülhet két fészesen összeszövetkezett Nemzettségnek eggyesült nemzeti szesze; azt is, hogy a' Gondviselés' méltóságosabb keze a' Hatalmasságok' igaz dolgát oltalmazza, azokét, a' kiknek egyedül való szándékjuk az, hogy a' függetlenséget és állandó békességet, minden Nemzet' magánállásán fuadállja. — Így volt az ütközet Maj. 2-odikán a' *Lützeni* sík' mellyékén, a' hol már egyszer Németország' szabadságát helyre tsatázták. Oroszlányi bátorsággal hadakoztak azért a' Muszkák és Burkusok, és az ő törekedések nem lessz haszontalan.

A' mit mi vesztettünk, lehet valami 10 ezer, kik között nagyobb része csak könnyű sebet kapott. Az elesetek között sajnáljuk a' burkus részről, több érdemes Főtisztjeink között, a' *Hessen-Homburgi* Printzet is. A' muszkákból megsebesedtek *Kanowniezyń* Gen., a' burkusokból *Blücher*, *Scharnyorst* kevésbé, *Hünebein* jobban. — A' Frantziák' részéről, a' foglyok' szavok szerint, elesett *Bessieres* Marsal, megsebesedtek *Ney* és

Souham. Már béhoztak 1000 foglyot, 10 ágyút, 's egynehány ezer fegyvert Hálában elvettünk. A' mi könnyű. csoportaink úzik az ellenségét.

Ekkoráig ezek voltak a' nap' szüleményei. Az Isten megáldotta a' mi fegyvereinket, és lát-hatóképpen óltalmazta a' tsatában a' két tisztelt Magánországglót (monarchát), a' kik gyakran még a' falukban is, a' hol a' verekedés legmérgecsbb vólt, magokat a' veszedelemnek kítették. Az Isten áldja és tartsameg őket tovább is.

— A' Muszka hivatalos tudósítás egyre me-gyenki a' most előadott Burkus tudósítással. A' külömbség tsak az, hogy itt 16 ágyút és 1400 foglyot mond, mint frantziaveszteséget, 's 12 vagy 15 ezer emberkárt egygyütt: a' magok' részéről pe-dig mintegy 8000 embert, de semmi győzedelem-jegyét. Cluj / Central University Library Cluj

Háborúi dolgok.

Apr. 18-adián megtámadtak *Borgfeldén* a' lakosok egy ott kiállított őrálló csoport Frantzi-át: 6-ot megsebesítettek a' megtámadók' vezér-lői, kiket a' Bremeni ispotályba vittek. A' borg-feldieket vádolták elősször ezzel a' gyalázatos büchödéssel: de utánna járván ennek a' dolog-nak ott helyben, kitanúlódott, hogy a' vétkesek *Lilienthal*iak voltak, és hogy még két Anglus verbunkos is vólt ott. Egy *Mayer* nevű, híres akasztófatzímer (bösewicht) vólt a' zenebonálók' fejek. Kivánták, hogy a' zenebonatámasztókat adjákki 's ígérjék meg az engedelmeskedést. Erre az édesgető lépésre az a' válasz adatott hogy *Lilienthal*ban 1000 ember vólna, és 6000 ember-re, kész nállok az élelem. A' vezérítő Fő Gene-rál parantsol, hogy a' falut erővel vegyékel 's

gyűjtsákkal. Ez a' rettentő, de igen nagyon megérdemlett példa kéntelen már végre az olyanok' szereit kinyitni, a' kik magokat a' tsalárd ígéretek által elhagyják gonosz és sóha büntetetlen nem maradó tselekedetekre vezettetni.

— Ugyantsak *Bremenből*, Apr. 21. azt írják, hogy oda érkezett *rendkívül való alkalmatosság által* a' tsász. Főtanyáról egy hivatalos tudósítás' értelme, melly ez: az egész Hadsereg mozgásban van. — A' *Moskvai Printz Erfurtban* és *Weimarban* áll 50,000 emberrel. — A' *Ragusai Hertz Eisenachban* és *Gothában* 50,000-rel. — *Bertrand Gen. Koburgban* 60,000-rel. — A' tsászári Őrző (gárda), 20,000 ember, *Fuldában* és *Vachban*. — A' Vicekirály a' régi helyyén maradt. Az ellenség minden felől láttatott hátravonúlni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dresda, Maj. 7. — A' Hadseregek' állása ez: — 4-édiken, vólt a' frantz. Tsászár' Főtanyája *Pegauban* (nézd odaelébb). Akkor nap' vólt az eggyesült Hadseregek' Fővezérjének *Wittgenstein Gen.*nak a' Főtanyája *Bornában*; 5-ödikén *Rochlitzban*. Tegnap és ma vólt a' muszkaburkus nagy Főtanya *Nossenben*, a' jobb szárnyáé *Meissenben*, a' balé *Freibergben*, a' Sugorított *Wilsdrufban* (*Dresda* mellett)-

— A' *Lützen* és *Pegau* között esett ütközet' napjától fogva, és Maj. 3-adjikán elkezdődött váratlan hátrálása ólta a' muszkaburkus hadseregnek, tsak tsatázások (nem ütközet) estek az ellenkező előrállók és hátrállók (elől órállók, hátúl órállók, avant-garde, arrier-garde) között A' nehéz ágyúk és a' hadsereg' útipodgyássza (trosz) általköltöztettek az *Elbán*. A'

közönséges vélekedés szerént, nehezen lenne több valamire való tsata ennek a' folyóviznek a' bal partján.

Hamburg, Apr. 28. — Ma délután érkeztek ide Angliából a' Német számtalan' (legio) első tsoportjai, Gyalogság, Vadász, Húsár. — Ugyantsak ma érkezett meg egynehány száz ánglus Gyalogság. Minden órán várunk még több szakaszt is, *Bosz*, *Halket*, és *Martin* Főhadnagyk vezérlések alatt.

Ugyanonnán, Apr. 30. — Nagyon felzúdultak itt a' népokban, az Elbe' tólsó mellyékén nevedő ellenségi erő miatt, kivált mikor meghallották, hogy a' Frantziák elveszték *Hamburg*-ban egy 8 ágyús hajónkat, 's *Wilhelmsburg* szigetjét elakarták foglalni; de a' mellyet a' Muszkák és önkéntállók mególtalmaztak. Az elvesztett hajót mi széjjel lövöldöztük; de már akkor kihordták belőlle a' Frantziák az ágyúkat.

— Anglia Országban a' hannoverai Számtalan' rántzbaszedésére, jöttek tsoportok; hoztak magokkal 20.000 ember' felfegyverkeztesére egész készületet és hadkészséget (munitiót); azonkívül, minden a' legszebb ánglus fegyverrel van felfegyverkezve, még a' Városőrizet (burggarda) is; 800 ezer illendő töltsünk készen van a' puskapörházban.

— A' Breslauri Újságlevélben, Maj 5-ödikén, van egy Hirdetmény a' ütőhordék (spionok) ellen; melyben Statuscancellarius *Hardenberg*, némelly intések és fenyegetések mellett, felteszen jutalmúl 500 tallértól 2 ezerig, 's többet, az ollyannak, a' ki az említett rossz szívűeket fel tudja adni.

Berlin, Maj. 4. — Maj. 3-odikára virradóra hólmeg Burkus Kir. Herizeg *Augustus Ferdinand*, II-dik Fridrik legifjabb testvére, életének 85-edik esztendejében.

Bremen, Apr. 24. — Marsal *Eckmühli* Herizeg ide érkezett tegnap este 7 órakor, főtanyságával együtt.